

ČORAZ MENEJ, ČORAZ STARŠÍ

Rozhodnutie o narodení potomka a jeho načasovanie je jedným z najzodpovednejších rozhodnutí, ktoré partneri vo vzťahu môžu urobiť. Z pohľadu rodiča je každý nový člen rodiny radosťou a udalosťou, ktorá má dosah na citový život, ale aj na financie.

TEXT: SAŠA PETRÁŠOVÁ

K téme sa vyjadrujú

Zuzana Kusá,
Sociologický ústav SAV

Juraj Karpiš,
INESS – Inštitút
ekonomických
a spoločenských
analýz

Pre štát je populačný prírastok dôležitý s ohľadom na celkový počet obyvateľov. Ten zostáva rovnaký iba vtedy, ak sa narodí viac detí, ako zomrie ľudí. Tento údaj sa v štatistike nazýva zachovová hodnota a jeho hodnota je 2,1 dieťaťa na každú rodičku. V súčasnosti sa však v Európe rodí priemerne 1,5 dieťaťa a na Slovensku je toto číslo dokonca 1,25. Dve základné charakteristiky demografického

vývoja teda sú znížená pôrodnosť a starnutie populácie. Podľa Štatistického úradu SR sme na prelome nového storočia zaznamenali úbytok populácie, ktorý nenastal od prvej svetovej vojny. Postupné znižovanie pôrodnosti štatistiky zaznamenávajú od 80. rokov, ale po roku 1989 sa tento proces zrýchlil. Vyššieho veku sa ľudia dožívajú vďaka pokrokom v medicíne a zdravotnej starostlivosti. Čo je

však motiváciou nízkej pôrodnosti? Naša neochota sa viazať alebo ekonomická neistota? „Nižšia pôrodnosť je aj výrazom zodpovednosti: ľudia nechcú priviesť dieťa na svet, ak nemajú isté zamestnanie, dosiahnuteľné bývanie a príjem umožňujúci splácať hypotéku a všetky náklady, ktoré dieťa v rodine vyžaduje, vrátane vysokých poplatkov v predškolských zariadeniach,“ vysvetľuje súčasný stav sociologička Zuzana Kusá. Príkladom krajiny, kde sa stabilnou sociálnou politikou podarilo dať rodinám dôveru v ich zabezpečenie, je Francúzsko, kde sa rodí 1,9 dieťaťa na matku. Ako vyznieva v tejto otázke Slovensko v porovnaní s Francúzskom a inými európskymi krajinami? „Na Slovensku je pomoc mladým rodinám skúpa. Aj keď sa dvíhajú príspevky pri narodení dieťaťa, sú to skôr plaché gestá ako účinná podpora mladých rodín,“ konštatuje sociologička.

PREDPOKLADY PRE RODINY S DEŤMI

Jedným z fenoménov súvisiacich s nízkym počtom narodených detí v Európe je, že čím vyššie vzdelanie majú ženy, tým menšia je pravdepodobnosť, že budú mať deti. Zuzana Kusá uvádza, že podľa Demografickej ročenky 2006, ktorá informuje o deťoch narodených v manželstve (nie o všetkých narodených deťoch), tento trend u nás neplatí. „Podiel detí narodených matkám s VŠ a maturitou je výrazne vyšší ako podiel detí narodených matkám so základným vzdelaním a stredným bez maturity. Spomínaná priama úmera neplatí,“ interpretuje údaje sociologička. „Určitá súvislosť tu však môže byť medzi vekom matky pri narodení prvého dieťaťa a výškou vzdelania. Dá sa očakávať, že vysokoškolsky vzdelané matky majú pri narodení prvého dieťaťa viac rokov ako matky so ZŠ.“ Aj keď Slovensko je krajinou iba s piatimi miliónmi obyvateľov, dá sa aj tu pozrieť na špecifiká niektorých regiónov. Vo všeobecnosti sa dá konštatovať, že na severe a východe je vyššia sobášnosť a pôrodnosť, nižšia rozvodovosť a potratovosť. „Väčšia

pôrodnosť na severe a východe Slovenska môže súvisieť aj s vidieckym osídlením týchto oblastí, kde je relatívne menší problém s bývaním. Na vidieku sa za socializmu intenzívne a svojpomocne stavalo a štátne príspevky zvýhodňovali viacgeneračné bývanie,“ vysvetľuje situáciu sociologička. „Mladé páry, ak nie sú z veľmi chudobného prostredia, tam majú skôr strechu nad hlavou. A keď nie je práca, rozhodnutie mať dieťa býva zmysluplným riešením

Médiá a reklama dnes ovplyvňujú obraz starších ľudí často paradoxným spôsobom

pracovno-rodinnej dilemy - s nádejou, že kým deti odrastú, situácia sa zlepší a bude viac pracovných príležitostí.“

AKO DLHO PRACOVAŤ

Nárast skupiny ľudí starších ako 65 rokov v postproduktívnom veku je skutočnosťou. Témy ako dôchodková reforma, penzijné fondy, nedostatok ľudí platiacich odvody, sú skloňované denne. Aké opatrenia si vyžaduje meniace sa zloženie obyvateľstva zo strany štátu? „Hlavný problém so starnutím populácie je v tom, že sa znižuje počet ľudí, ktorí pracujú, teda sú ekonomicky aktívni,“ konštatuje Juraj Karpiš, analytik inštitútu INESS. „Druhá skupina sú ľudia, ktorí sú chorí, na dôchodku alebo nezamestnaní. Tých prvých, teda zamestnaných, sú asi dva milióny, a tých druhých, neaktívnych, asi tri milióny. Starnutie nemusí spôsobovať veľké problémy, s podmienkou, že sa deje plynulo a že politika štátu je nastavená tak, že si tento fenomén všíma.“ Podľa názorovej orientácie existujú medzi ekonómami a inými odborníkmi →

Nová úloha pre starších

V Európe sa presadzuje trend, že ľudia, ktorí dosiahli dôchodkový vek, sa venujú dobrovoľníctvu - či už sú to charitatívne zbierky alebo mentorovanie (doučovanie) detí a mladých ľudí. Aj na Slovensku existujú príklady organizácií, kde sa seniori zapájajú do aktivít. V Slovenskom skautingu pomáhajú starší skauti obvykle s administratívou, priestormi, materiálom, niekedy aj pri príprave aktivít s deťmi. V rámci cirkevných zborov existuje takzvaná návštevná služba, kde „mladší“ dôchodcovia navštevujú starých ľudí, pričom im spravia drobný nákup, vybavujú potrebné veci, vypočujú ich, niečo im prečítajú a podobne.

ZDROJ: NADÁCIA PONTIS